

Arheološko nalazište Krčevine, Medakovo

Ago Mujkanović i Admir Agić, Tešanj 2018. godina

Rezime. Arheološko nalazište Krčevine je smješteno je u sjevernoj Bosni, u istočnom dijelu općine Tešanj. To je novootkriveno paleolitsko nalazište na teritoriji općine Tešanj. Nalazište je locirano na padinama poznate paleolitske lokacije brda Trepče na kome i u čijoj blizini se nalazi nekoliko arheoloških nalazišta iz paleolita. U mjesecu oktobru 2018. godine u organizaciji Muzeja u Tešnju a u okviru projekta zaštite arheoloških lokacija općine Tešanj ovo nalazište je evidentirano i pripremljeno za dalja istraživanja. Površinskim pregledom lokacije u oktobru 2018. godine pronađeni su artefakti iz raznih doba a najstariji iz paleolita.

Ključne riječi. paleolit, Trebačko brdo, radionica.

Osnovni podaci

Vrsta nalazišta: paleolitska radionica

Oznaka nalazišta: AN-TEŠ-011

Koordinate: 44.64995, 18.03728

Nadmorska visina: 310 m

Naziv parcele: Krčevine

Oznaka parcele: 481/1

Površina parcele: 11.000 m²

Vlasništvo: Općina Tešanj

Uvodni dio. Područje općine Tešanj, kao i njena šira okolina, sjeverna Bosna, ima izuzetno bogatu prošlost doseljavanja i življenja. Tragove svog kretanja i zadržavanja na ovome prostoru ostavili su još paleolitski lovci i sakupljači, iz roda homo, čak i dosta prije dolaska Homo sapijensa, naših direktnih predaka u Europu. Sjeverna Bosna se geografski nalazi u okviru centralnoeuropskog panonskog bazena i to na njegovoj južnoj granici. Centralnoeuropski panonski bazen zatvoren je planinskim lancima Karpata, Dinarida i Alpa, osim na mjestima gdje najveća europska rijeka Dunav ulazi, tj. izlazi iz bazena. Sjeverna Bosna je geografska regija ograničena planinskim lancem Dinarida sa juga, rijekom Drinom sa istoka, rijekom Savom sa sjevera i rijekom Unom sa zapada.

SLIKA – Položaj sjeverne Bosne u Centralnoeuropskom panonskom bazenu

Rijeka Bosna je od najstarije prošlosti važna prirodna komunikacija između panonsko-podunavskog prostora na sjeveru, te unutrašnjosti dinarskog područja, odnosno jadranskog zaleđa i istočne obale Jadranskog mora. Doline pritoka

Bosne, Usora i Spreča, bile su važni migracioni pravci, kao i rijeka Ukrina koja povezuje ovaj teritorij sa rijekom Savom i dalje na sjever. Novija istraživanja su pokazala da se elementi kontinuiteta i homogenosti fenomena materijalne kulture češće nalaze kod zajednica koje su smještene u izoliranijim prostorima ili prostorima koji se ponovo naseljavaju, odnosno rekoloniziraju.

SLIKA – Položaj općine Tešanj u sjevernoj Bosni

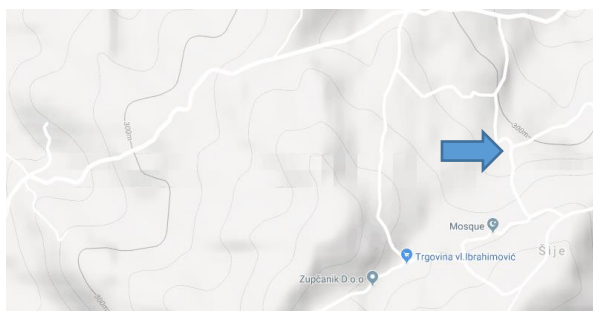
Na osnovu do sad raspoloživih podataka i analiza, može se zaključiti da je područje sjeverne Bosne bilo intenzivno naseljavano i naseljen prostor tokom pleistocena. Osnovni dokaz tome je veliki broj arheoloških lokaliteta u dolinama rijeka i njihovih pritoka koje su gusto raspoređene, na kojima su pronađeni artefakti iz raznih doba. Pronađeni artefakti često su izmješani u slojevima zbog poznatih prirodnih djelovanja, kao i na većini lokaliteta jugoistočne Europe. Ovo mješanje slojeva i artefakata dodatno otežava kreiranje osnove stratigrafske analize arheoloških lokaliteta.

Opis lokacije. Arheološko nalazište smješteno sjeverozapadno od brda Trepče uz put Medakovo-Šije. Lokacija je kosa blago nageta prema sjeverozapadu nadmorske visine nešto iznad 300 metara. Istočno od lokacije je manji potok u kome se može naći kamen rožnjak u koritu potoka koji je vjerovatno i služio kao sirovina za izradu alata. Sa obzirom na naziv lokacije „Krčevine“ moguće je pretpostaviti da je lokacija bila pod šumom nakon čega je iskrčena i od tada se koristi kao pašnjak ili se na njoj sade razne poljoprivredne kulture. Lokacija se nalazi iznad 300 m nadmorske visine i na osnovu pronađenih arterakata moglo bi se raditi o radionici a ne staništu u čemu ide u prilog i procentualno znatnija količina odbačaka od rožnjaka nego bilo kojih drugih artefakata pronađenih na lokaciji.

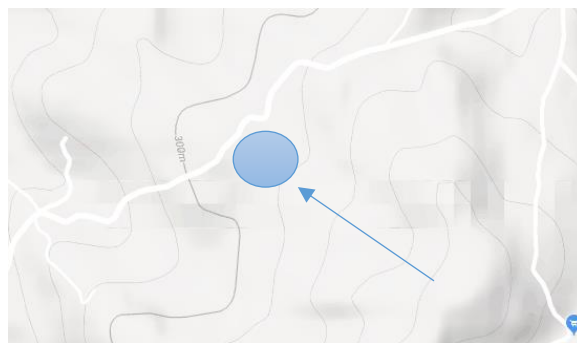

SLIKA – Panoramski pogled sa lokacije na okolinu

Nalazi na lokaciji. Lokacija je danas djelimično uništena neprestanom obradom zemlje. Upravo ta obrada (oranje) je iznijela na površinu sve nalaze koje smo pronašli. Lokacija je bogata površinskim nalazima odbačaka kamena rožnjaka¹ i ostataka keramike neutvrđene dobne pripadnosti.

SLIKA – Topografska mapa lokacije prikazana pomoću Google maps

SLIKA – Moguća putanja artefakata spiranjem površine zemlje

Pronađeni rožnjaci sa tragovima obrade moguće paleolitske pripadnosti a ostataka keramike čine nekoliko vrsta različitog posuđa. Svi nalazi su bili skoncentrisani u prostoru od nekoliko metara, bez obzira na vrstu keramika / odbojci od rožnjaka. Nalazi su mogli doći do lokacije erozijom i spiranjem sa vrha brda sa jugoistočne strane.

SLIKA – Pogled na lokaciju sa prilaza sa sjeverozapadne strane

SLIKA – Ulomak keramike pronađen na površini oranice

SLIKA – Pogled sa lokacije na sjever prema Trebačkom brdu

¹ Kremen je tvrda, sedimentna kriptokristalna silikatna stijena staklenog izgleda. Stijena je obično tamnosive, plave, crne ili tamnosmeđe boje. Najčešće se pronalazi kao zrnca i masa u kredi i vapnencu. Kao vrsta rožnjaka, ovaj materijal je bio jedna od najčešćih materijala za

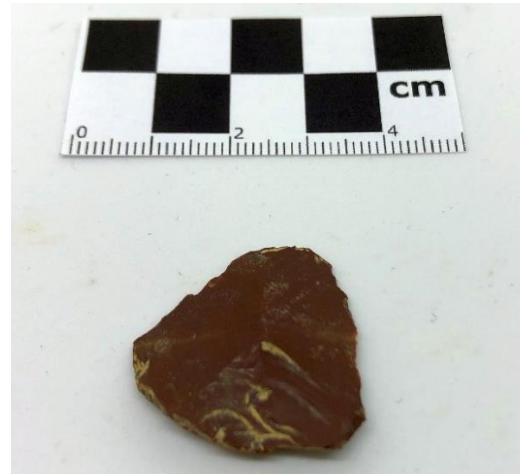
izradu kamenog oruđa za vrijeme kamenog doba, zato jer se razbija u tanke, oštre komade kada ga udari neki drugi tvrdi objekt (poput kamenog čekića). Prvi tragovi iskopavanja kremenja se mogu datirati u paleolitu, ali je ono postalo raširenije u neolitu.

SLIKA – Komad rožnjaka pronađen na površini oranice

SLIKA – Ulomci keramike pronađeni na površini oranice

SLIKA – Artefakti pronađeni na površini oranice

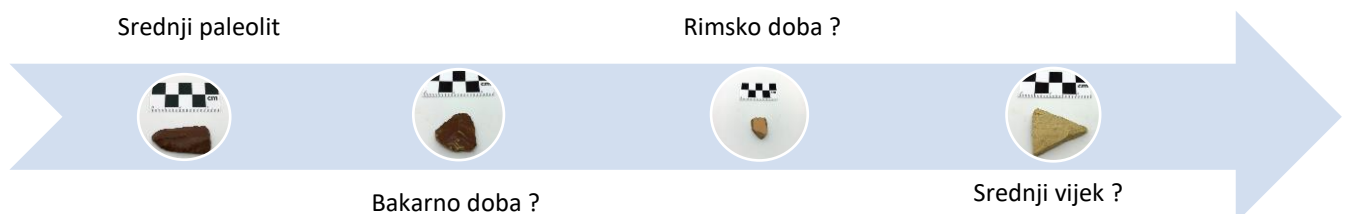
SLIKA – Komadi rožnjaka pronađeni na površini oranice

SLIKA – Artefakt pronađen na površini oranice

Nakon analize nalaza kamenih artefakata utvrđeno je da se sastoje od crvenog kamena rožnjaka najčešće korištenog kao sirovina za izradu paleolitskog i neolitskog alata. Tokom litičke analize svaki je komad posmatran posebno u pokušaju da se odredi njegovo mjesto u lancu obrade da bi se ustanovilo da li je lokacija korištena za sve faze izrade alata ili samo neke od njih ili čak niti jednu nego je tu ostavljeno ili izgubljeno. Diskoloracija komada može nastati prirodnom promjenom na površini prilikom lomljenja.

Zaključak. Na osnovu pozicije lokacije prema Trebačkom brdu i pronađenih artefakata moguće je zaključiti da je ovo paleolitska lokacija a detaljnije istraživanje nalaza keramike će potvrditi korištenje lokacije i u kasnijim dobima. Lokacija jako zanimljiva za istraživanje paleolita u BiH ali i u jugoistočnoj Europi.

SLIKA – Dijagram koji prikazuje doba kada je lokacija bila naseljena/korištena